

Římské náboženství

VII. Římské svátky, rituály a kalendář II

Rituál a římské náboženství

- Římské náboženství bylo **ritualistické**.
- Koncept **recipročního vztahu**.
- Zdroj kritiky římského náboženství.

Terminologické minimum

- **Ritus**

- Způsob, kterým se něco provádí.
 - **Romano ritu** (*capite velato*)
 - **Graeco ritu**
- Oba dva způsoby jsou „římské“.
 - *peregrina sacra*

- **Sacra**

- **Caerimoniae**

- Vlastní rituály jako náplň svátků, slavností, obětí atd.

Římské rituály a náboženské akty

- Nejběžnější a nejdůležitější formou římského rituálu je **oběť**.
- **Krvavá** – *immolatio*.
- **Nekrvavá**
 - Úlitba (*libatio*)
 - Obětní koláče
 - Pálení kadidla
- Oběti byly buďto **státní** nebo **soukromé**.

Krvavá oběť (zvířete)

- Centrální prvek římského náboženství.
- Komplikovaný systém s propracovanými pravidly.
 - Výběr zvířete
 - Pohlaví
 - Kvalita
 - Stáří
 - Barva
- Zvláštní kombinace (*Suovetaurilia*).

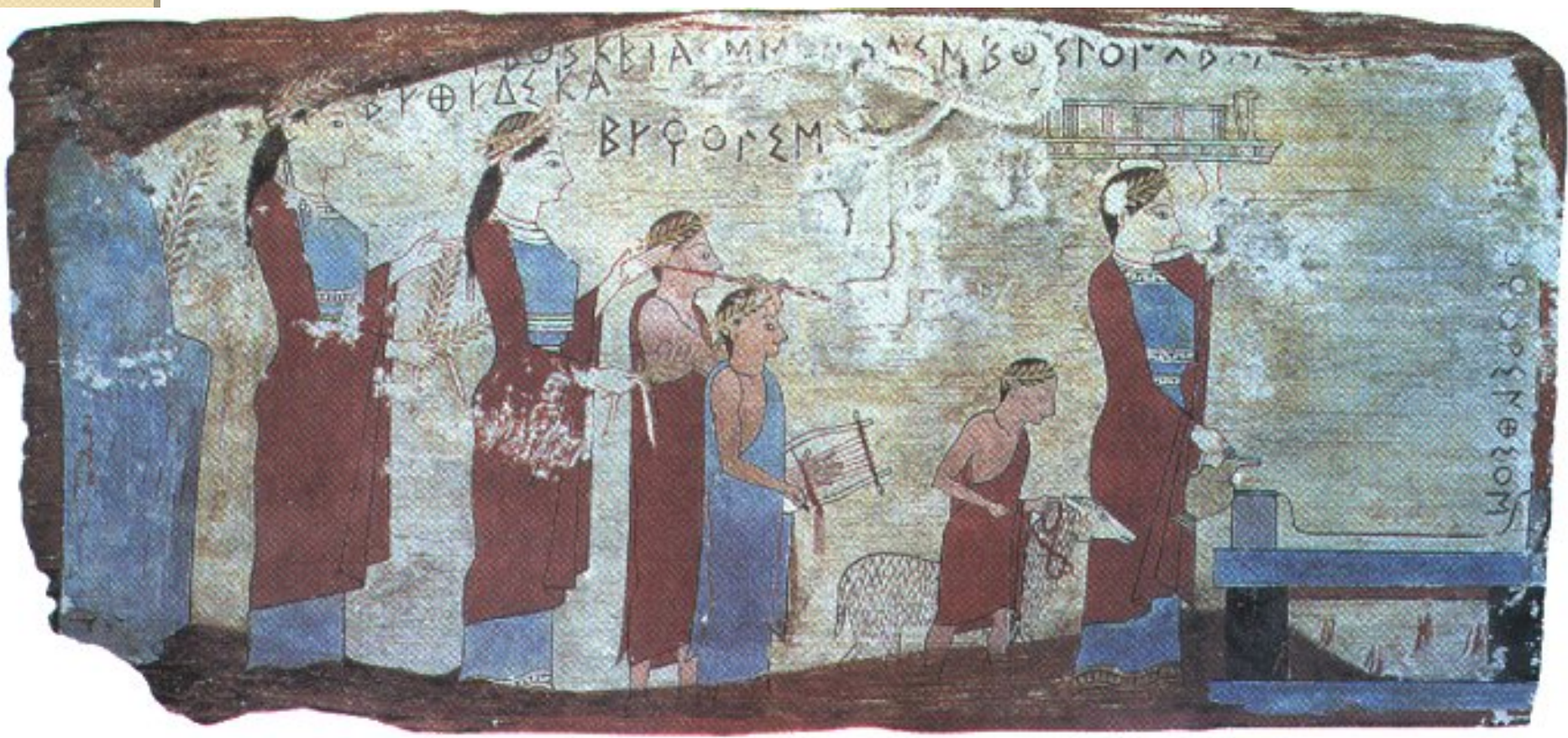
1. **Pompa** (průvod).
2. **Modlitba a přípravné oběti** (nekrvavé).
3. **Sakralizace obětiny** (*victima*).
 - Lití vína na hlavu zvířete.
 - Mola salsa (*immolare*).
 - Ustřížení chlupů z hlavy a jejich spálení na oltáři.
4. **Zabití zvířete.**
 - *Victimarius; cultrarius*

5. Prohlídka vnitřností

- *Spectio*
- Exstispicium (haruspex)

6. Rozdělení obětiny na části vyhrazené bohům a lidem

- (Prométheovský mýtus)

ΔΟΥΚΕΙΑ ΜΗΝ ΣΑΣ Μ ΒΩ ΣΤΟΙ
ΔΥΘΕΚΑ ΒΥΦΟΙΣΕΜ

ΜΟΡΘΕΣΟΜ

Sliby (*votum*; pl. *vota*)

- Jde o smlouvu (kontrakt) mezi člověkem a bohem
- Určení podmínek, za jakých platí.
- Není-li požadavek naplněn, nevzniká povinnost jeho plnění.

Druhy slibů a jejich zvláštní varianty

- **Příležitostné** (vznikají na základě momentální situace).
- **Pravidelné.**
 - Konzul na počátku roku (slib kapitolské triádě a bohyni *Salus publica*).
 - Censoři (voleni každých pět let).
 - Doprovázeny oběťmi a přinášením darů
 - Vojevůdce před válečným tažením (za bezpečný návrat, za vítězství).
- **V soukromé oblasti:** sliby za uzdravení, za bezpečný návrat z cest, za ochranu atd.

Ver sacrum („posvátné jaro“)

- V roce 217 př.n.l.
- Slib se týkal všech římských občanů.
- Oběť všech prvorozených mláďat během jednoho jara.

- „Je to vaše přání a rozkaz, aby se stalo, co řeknu, **bude-li římský národ kviritů** (lat. Quirites) **zachráněn...pro nejbližších pět let v těchto soubojích** (tj. ve druhé punské válce), **souhlasíte, aby dal římský národ kviritů jako dar Iuppiterovi vše, co se na jaře urodí z dobytka vepřového a hovězího, z ovcí a koz a co není ještě nikomu zasvěceno, a to toho dne, který určí římský národ?** Kdo potom bude obětovat, nechť obětuje, kdy chce a podle předpisu, který si zvolí...uhyne-li předurčená oběť, jest ji považovat za nezasvěcenou, ale nesmí se v tom vidět provinění. Nesmí být pokládáno za podvod, jestliže někdo oběť neúmyslně poškodí nebo zabije. Kdyby ji někdo ukradl, nebudiž to přičítáno za vinu celému národu ani tomu, kdo byl okraden. Vykoná-li oběť nechtě v den, který se považuje za nešťastný, sluší se považovat oběť za oběť vykonanou podle předpisů...

Titus Livius, *Ab urbe condita* XXII.10

český překlad: Marie Husová

Devotio

- Zvláštní druh slibu podsvětním božstvům (*Tellus, Dis Manes*)
 - válečná kořist a nepřátelské vojsko.
- Zvláštní varianta: **devotio ducis**
 - V roce 340 př.n.l. Publius Decius Mus.
 - V roce 295 př.n.l. Publius Decius.
- Později: **defixio**, zaslíbení cizího života podsvětním božstvům v rámci magické praxe.

Zpočátku byl veden boj na obou stranách stejnými silami a s tímž bitevním zápalem. Potom na levém křídle římských kopiníci nedovedli snést nápor Latinů a uchýlili se k principům...Za tohoto zmatku zvolal konsul Decius...: „pomoci bohům...je třeba...“

Pontifex ho vyzval, aby oblékl togu lemovanou nachelem a aby se zahalenou hlavou s rukama vystrčenými zpod togy k bradě stál na oštěpu podloženém pod nohy a aby takto promluvil: „lane, love, otče Marte, Quirine, Bellone...bohové zesnulých, vás prosím, vás vyzývám, vás žádám za milost a také ji dostávám, abyste starobylému národu Římanů – Quiritů dopřáli moci i vítězství a abyste nepřátele...postihli děsem, hrůzou a smrtí. **Jak jsem to slovy prohlásil, tak se zaslubuji za stát staroslavných Quiritů, za vojsko, za legie, za pomocné sbory národa Římanů – Quiritů a zároveň se svou osobou obětuji legie a pomocné sbory nepřátel mánům a bohyni Tellus.**“

[...] Sám opásán po způsobu gabinském, ozbrojen, vyskočil na koně a vrhl se doprostřed nepřátel...

Titus Livius, *Ab urbe condita* VIII, 9
český překlad: Pavel Kucharský (upraveno)

Votivní dary (*ex-votos*)

- Dary jako odměna za vyplnění prosby.
- **Votivní náboženství** – stěžejní součást antické religiozity.
- Šlo o širokou škálu projevů:
 - stavba chrámů,
 - pořádání her
 - dedikace malých terakotových sošek
 - děkovných dřevěné (voskové) tabulek.
- „sacred rubbish“.
- Dary v italských léčitelských centrech (svatyních)

Triumf (lat. *triumphus*)

- Oslava vítězství římské vojenské moci.
- Velmi okázalá slavnost, které se účastnili statisíce lidí.
- Podmínky:
 - Vojevůdce, který bojoval *suo imperio*.
 - Zvítězil v bitvě.
 - Zabil alespoň 5000 nepřátel.
- jednodenní divinizace (?).

